

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: pasts@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

06.12.2021 Nr. 1-17/4599

Uz 27.10.2021. Nr. 20/507757

Valsts policijai

*Par procesuālā piespiedu līdzekļa
piemērošanas laika ieskaitīšanu
papildsoda ilgumā*

Tieslietu ministrijā saņemta Valsts policijas 2021. gada 27. oktobra vēstule Nr. 20/507757, kurā lūgts Tieslietu ministrijai izvērtēt nepieciešamību rosināt grozījumus Administratīvās atbildības likumā (turpmāk – AAL), turpmāk paredzot kārtību, kā iekļaujams tiesību izmantošanas apturēšanas laiks, nosakot papildsoda termiņu amatpersonas gala lēmumā.

Administratīvās atbildības likuma pieņemšanas vēsture

Sākotnēji likumprojektā "Administratīvo pārkāpumu procesa likums" bija paredzēts, ka, "ja personai piemērots piešķirto tiesību izmantošanas liegums un līdzvērtīgs papildsods, piešķirto tiesību izmantošanas lieguma darbība nevar pārsniegt laiku, uz kādu ir noteikts papildsods. Personai piešķirto tiesību izmantošanas lieguma darbības laiku ieskaita attiecīgā papildsoda izciešanas laikā".¹

Pirms likumprojekta izskatīšanas trešajā lasījumā tieslietu ministrs iesniedza priekšlikumu iepriekš minēto regulējumu izteikt jaunā redakcijā: "Personai piešķirto tiesību izmantošanas lieguma darbības laiku ieskaita attiecīgā papildsoda izciešanas laikā. Piešķirto tiesību izmantošanas lieguma darbība nedrīkst pārsniegt laiku, uz kādu noteikts papildsods." Priekšlikums bija izteikts, lai "uzlabotu panta uztveramību un saskaņotu tā redakciju ar citiem likumprojekta pantiem".² 12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2018. gada 6. februāra sēdē minētais priekšlikums netika atbalstīts. Ģenerālprokuratūras pārstāvis un Rīgas apgabaltiesas pārstāvis norādīja, ka sākotnējā redakcija ir skaidrāka, vieglāk uztverama un palīdz risināt situācijas, ja galu galā papildsods netiek piemērots.³

Diskusijas turpinājās 12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2018. gada 12. jūnija sēdē. Tieslietu ministrijas izstrādātajā iespējamajā apakškomisijas priekšlikumā citastarp bija ietverta šāda redakcija: "Ja personai piemērota tiesību izmantošanas apturēšana un līdzvērtīgs papildsods, tiesību izmantošanas apturēšanas darbība nedrīkst pārsniegt laiku, uz kādu noteikts papildsods. Tiesību izmantošanas apturēšanas darbības

¹ Likumprojekta "Administratīvo pārkāpumu procesa likums" ([VSS-195](#)) 108. panta trešā daļa.

² Tieslietu ministrijas 2017. gada 16. janvāra vēstule Nr. 1-11/149 Latvijas Republikas Saeimas Juridiskajai komisijai par priekšlikumiem likumprojektam "Administratīvo pārkāpumu procesa likums" (Nr. 16/Lp12), 27. priekšlikums.

³ 12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2018. gada 6. februāra sēdes protokols Nr. 96. Nav publicēts.

laiku ieskaita attiecīgā papildsoda izciešanas laikā."⁴ Sēdes laikā Saeimas Juridiskā biroja pārstāve jautāja, kā risināma situācija, ja personai būs piemērota tiesību izmantošanas apturēšana, bet līdzvērtīgs papildsods netiks piemērots. Tāpat Saeimas Juridiskā biroja pārstāve vērsa uzmanību, ka Kriminālprocesa likumā vienīgais drošības līdzeklis, ko ieskaita piemērotajā sodā, ir apcietinājums (un tam līdzvērtīgi drošības līdzekļi). Taču pārējos drošības līdzekļus, piemēram, noteiktas nodarbošanās aizliegumu, nekur un nekādā veidā neieskaita. Rīgas apgabaltiesas pārstāvis piebilda, ka, piemēram, gadījumos, kad kriminālprocesā tiek piemērots naudas sods, tad pat apcietinājumu tikai "ņem vērā", nevis kaut kā ieskaita.⁵ Lai arī apakškomisija šo priekšlikumu atbalstīja,⁶ tomēr turpmākajā likumprojekta izskatīšanas gaitā attiecīgajā apakškomisijas un vēlāk komisijas priekšlikuma redakcijā nebija iekļauts iepriekš minētais regulējums par tiesību izmantošanas apturēšanas darbības laika ieskaitīšanu attiecīgā papildsoda izciešanas laikā.⁷ Līdz ar to šāds regulējums nav atrodams arī spēkā esošajā AAL redakcijā.

Ievērojot minēto, var piekrist, ka likumdevēja sākotnējā griba bija tāda, ka papildsoda izciešanas laikā tiktu ieskaitīts laika posms, kurā personai bija piemērota piešķirto tiesību izmantošanas apturēšana.⁸ Tomēr turpmākā likumprojekta pieņemšanas vēsture neļauj skaidri konstatēt, kāda ir galīgā AAL 73. pantā ietvertā likumdevēja griba.

Tāpat jāievēro, ka mūsdienu demokrātiskā tiesiskā valstī likumdevēja (vēsturiskajai) gribai ne vienmēr izšķiroša nozīme tiesību normas iztulkošanā. Tiesību normas piemērotājam, pārbaudot iztulkošanas rezultātu, kāds iegūts likumdevēja gribas analīzes rezultātā, nepieciešams noskaidrot, kāda jēga var būt likumam tā saprātīgā izpratnē. Tas saskan ar Satversmes tiesas attīstīto racionāla likumdevēja principu. Atbilstoši racionāla likumdevēja principam un tiesību sistēmas vienotības principam likumdevējs pieņem savstarpēji saskaņotas tiesību normas, kas harmoniski darbojas visas tiesību sistēmas ietvaros. Turklāt dažādos normatīvajos aktos ietvertas tiesību normas ir jāiztulko kā vienotu tiesību sistēmu veidojošas.⁹

Procesuālā piespiedu līdzekļa un (papild)soda atšķirības

AAL noteiktie procesuālie piespiedu līdzekļi un procesuālās sankcijas nav sods. Atšķirībā no soda, kuram piemīt preventīvs un represīvs raksturs, minētajiem piespiedu līdzekļiem piemīt disciplinējošs raksturs. Tie ir paredzēti, lai efektīvizētu administratīvā pārkāpuma procesu un pārtrauktu pārkāpumu vai novērstu tā iespējamu turpināšanos.¹⁰

Vispārīgi procesuālos piespiedu līdzekļus piemēro, lai pārtrauktu jau uzsāktu pārkāpumu vai novērstu tā iespējamu turpināšanos un nodrošinātu sekmīgu administratīvā pārkāpuma procesa norisi.¹¹ Atsevišķiem procesuālajiem piespiedu līdzekļiem var būt noteikts konkrētāks to piemērošanas mērķis. Saskaņā ar AAL 73. panta pirmo daļu procesuālo piespiedu līdzekli – personai piešķirto tiesību izmantošanas apturēšanu – piemēro, lai novērstu turpmāku pārkāpumu izdarīšanu, ja persona izdarījusi administratīvo pārkāpumu, kas saistīts ar tai piešķirtajām tiesībām.

⁴ Priekšlikumu tabula Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2018. gada 12. jūnija sēdei, 122 A priekšlikums. Nav publicēts.

⁵ 12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2018. gada 12. jūnija sēdes audioieraksts. Nav publicēts.

⁶ 12. Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas 2018. gada 12. jūnija sēdes protokols Nr. 110. Nav publicēts.

⁷ Sk., piem.: Priekšlikumu tabula Saeimas Juridiskās komisijas 2018. gada 25. septembra sēdei, 180. priekšlikums; Likumprojekta tabula izskatīšanai trešajā lasījumā, 2018. gada 18. oktobris, 163. priekšlikums.

⁸ Liukiša L. 8. nodaļa. Procesuālās sankcijas / 9. nodaļa. Procesuālie piespiedu līdzekļi. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 259. lpp

⁹ Krūmiņa V., Bērtaite-Pudāne I. Par anotācijām un likumdevēja gribu no tiesību piemērotāja skatpunkta. *Jurista Vārds*, 28.09.2021., Nr. 39

¹⁰ Liukiša L. 8. nodaļa. Procesuālās sankcijas / 9. nodaļa. Procesuālie piespiedu līdzekļi. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 243. lpp

¹¹ Turpat, 250. lpp.

Zemgales rajona tiesas 2021. gada 18. oktobra lēmumā lietā Nr. 1A/21/2768 norādīts: "Procesuālais piespiedu līdzeklis – tiesību izmantošanas apturēšana seku ziņā personai faktiski ir analogs ar papildsodu transportlīdzekļa vadīšanas tiesību izmantošanas aizliegumu, proti, abos gadījumos personai ir liegta iespēja izmantot tai piešķirtās tiesības vadīt transportlīdzekli." Šāds secinājums vērtējams piesardzīgi. Lai arī šo līdzekļu faktiskā izpausme šķietami ir līdzīga, tie ir pavisam atšķirīgi institūti.

Tieši represīvais jeb sodošais mērķis ir ikviena soda (krimināltiesiskas sankcijas) pamatelements.¹² Soda mērķis ir plašāks nekā vienkārša iebiedēšana vai prevencija, tas ietver nosodījumu un vainas izlīdzināšanu.¹³ Turklāt noteicošais ir tiesību normas objektīvais mērķis, nevis personas, kurai piemērota sankcija, viedoklis vai represīvas ietekmes sajūta¹⁴ vai arī piemēroto pasākumu faktiskās izpausmes līdzība. Savukārt procesuālie piespiedu līdzekļi tiek piemēroti pavisam ar citu mērķi.

Nav izslēgts, ka praksē procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošana noteiktās situācijās varētu iegūt jau sodošu raksturu.¹⁵ Piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka vadītāja tiesību izmantošanas liegums uz divām nedēļām pēc notiesājoša sprieduma par ātruma pārsniegšanu ir preventīvs līdzeklis, kura mērķis ir satiksmes dalībnieku drošība.¹⁶ Citā lietā tiesa secināja, ka vairākus mēnešus pēc notiesāšanas veikta administratīva pasākuma – tiesību atņemšanas uz 18 mēnešiem – mērķis nevarēja būt tikai preventīvs. Tiesību atņemšana bija notiesājoša sprieduma sekas ar krimināltiesisku raksturu. Turklāt pasākuma bardzība pati par sevi ir tik nozīmīga, ka pat neatkarīgi no pārkāpēja notiesāšanas konteksta šādu pasākumu parasti varētu uzskatīt par kriminālsodu.¹⁷

Ievērojot AAL 73. panta pirmajā daļā noteikto personai piešķirto tiesību izmantošanas apturēšanas mērķi un administratīvā pārkāpuma procesa tipisko ilgumu¹⁸ iestādē, secināms, ka šajā laikposmā procesuālo piespiedu līdzekli nevarētu pielīdzināt sodam. Savukārt ilgstoša procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošana varētu radīt tādas nelabvēlīgas sekas personai, ka pasākuma bardzība pati par sevi liecinātu par soda esību.¹⁹ Tas pamatā attiecas uz administratīvā pārkāpuma procesu tiesā, tomēr šim aspektam jāpievērš īpaša uzmanība arī tad, ja process iestādē pārsniedz tipisko ilgumu. Kā sākotnējo atskaites punktu var izmantot papildsoda minimālo ilgumu – viens mēnesis.²⁰ Tas, vai procesuālais piespiedu līdzeklis ir ieguvis soda raksturu un principā vairs neatbilst procesuālā piespiedu līdzekļa mērķim, vērtējams katrā konkrētajā gadījumā.

¹² Ģenerālvokātes Julianas Kokotes 2011. gada 15. decembra secinājumi lietā C-489/10 57.-58. punkts.

¹³ Turpat, 57.-58., 65. punkts.

¹⁴ Dannecker G. Country Analysis – Germany. In: Administrative Sanctions in the European Union. Jansen O. (Ed.). Cambridge: Intersentia, 2013, p. 218-219.

¹⁵ Lai noskaidrotu, vai piemērotie pasākumi atbilst soda pazīmēm, pamatā izmantojami Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā attīstītie kritēriji (*sk., piemēram, ģenerālvokāte Manuela Kamposa Sančesa-Bordonas 2017. gada 12. septembra secinājumu lietā C-524/15 47. punktu; ģenerālvokātes Julianas Kokotes 2011. gada 15. decembra secinājumu lietā C-489/10 71. punktu*): 1) kvalifikācija valsts tiesību aktos; 2) pārkāpuma raksturs (regulējuma adresāti, normas mērķis, tiesiski aizsargātās intereses); 3) sankcijas bardzība (draudošo negatīvo seku kopējais smagums, tostarp nelabvēlīgas ekonomiskās sekas, apdraudējums kādām no attiecīgās personas aizsargājamajām interesēm).

¹⁶ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2001. gada 20. marta lēmums lietā *Hangl v. Austria* (pieteikuma Nr. 38716/97).

¹⁷ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2005. gada 13. decembra lēmums lietā *Nilsson v. Sweden* (pieteikuma Nr. 73661/01).

¹⁸ Saskaņā ar AAL 133. panta pirmo daļu administratīvā pārkāpuma lietu izskata un lēmumu pieņem pēc iespējas ātrāk, bet ne vēlāk kā viena mēneša laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu. Arī augstāka amatpersona sūdzību izskata rakstveida procesā viena mēneša laikā no sūdzības saņemšanas dienas (AAL 172. panta pirmā daļa).

¹⁹ Tomēr sankcijas bardzības vērtējums ir visai nenoteikts. Piemēram, saistībā ar aizliegumu veikt noteiktu profesionālo darbību jāvērtē, vai tas personai rada ievērojamas sekas (finansiāli zaudējumi, reputācijas pasliktināšanās, ierobežoto darbību apjoms un iespējas veikt citu profesionālo darbību). *Sk.: ģenerālvokātes Julianas Kokotes 2017. gada 26. jūlija secinājumu lietā C-358/16 67.-70. punktu.*

²⁰ Saskaņā ar AAL 17. panta otro daļu tiesību atņemšanu nosaka uz laiku no viena mēneša līdz pieciem gadiem. Līdzīgi AAL 18. panta otrā daļa noteic, ka tiesību izmantošanas aizliegumu nosaka uz laiku no viena mēneša līdz diviem gadiem.

Procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošana

Procesuālo piespiedu līdzekļu piemērošana administratīvā pārkāpuma procesā nav pašmērķis. Katra piespiedu līdzekļa piemērošanai ir jābūt objektīvi pamatotai.²¹ Amatpersonas, augstākas amatpersonas vai tiesas izraudzītajiem procesuālajiem piespiedu līdzekļiem jābūt mērķtiecīgiem un samērojamiem ar publiskās kārtības apdraudējumu un tā raksturu katrā individuālajā gadījumā. Izraudzītais līdzeklis ir jāizvērtē no lietderīguma aspekta un mērķa, ko paredzēts ar to sasniegt. Ievērojot, ka procesuālajiem piespiedu līdzekļiem ir nozīmīga ietekme uz personas pamattiesībām, šādu līdzekļu piemērošanas pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ šāds līdzeklis ir vajadzīgs. Nav pieļaujama tāda valsts rīcība, kurā indivīda tiesības un intereses tiek ierobežotas vairāk nekā tas ir nepieciešams, lai sasniegtu mērķi.²² Tādējādi jāizvēlas tāds procesuālais piespiedu līdzeklis, kurš pēc iespējas mazāk skar personas pamattiesības un ir samērīgs. Katrā konkrētajā gadījumā minēto līdzekļu piemērotāja uzdevums ir konstatēt, vai tiesiskās sekas, kas personai radušās, ir samērīgas un saprātīgas.²³

Lai arī AAL 73. panta pirmā daļa noteic, ka personai piešķirto tiesību izmantošanas apturēšanu var piemērot līdz brīdim, kad stājas spēkā lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, šāda nekritiska procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošana nav atbalstāma.

Pirmkārt, šis procesuālais piespiedu līdzeklis nav paredzēts kā obligāti piemērojams visiem gadījumiem, kad persona ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu. Pārkāpumam ir jābūt ar augstu sabiedrisko bīstamību un tādām, kuru nav iespējams novērst ar citiem piespiedu līdzekļiem.²⁴

Personai piešķirto tiesību izmantošanas apturēšanu var piemērot gadījumos, kad personas pārkāpumu nav iespējams novērst. Tai nevajadzētu liegt iespēju personai pašai novērst savu pārkāpumu (piemēram, nebūtu apturamas tiesības ieņemt valdes locekļa amatu, ja pārkāpuma novēršana, piemēram, noteiktas informācijas iesniegšana iestādei, ir tieši saistīta ar valdes locekļa pienākumu pildīšanu).²⁵

Tāpat jāvērtē, vai izvēlēto mērķi nav iespējams sasniegt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Piemēram, noteiktos gadījumos var tikt izmantoti administratīvajā procesā piemērojami līdzekļi.²⁶

Otrkārt, jāizvēlas atbilstošs procesuālā piespiedu līdzekļa apjoms. Vispārīgi var tikt apturētas visas tiesības, kuras minētas tās tiesību normas sankcijā, kas paredz administratīvo atbildību. Piemēram, ja nozari regulējošajā likumā paredzēta iespēja par pārkāpumu piemērot divu veidu tiesību atņemšanu (piemēram, atpūtas kuģa vadīšanas un transportlīdzekļa vadīšanas tiesības), tad, ja tam būs objektīvs pamats, amatpersona var apturēt abas šīs tiesības, ja vien tās saistītas ar pārkāpumu un nepastāv citi mazāk ierobežojoši līdzekļi, lai mērķi sasniegtu tādā pašā kvalitātē.²⁷

Visbeidzot, pastāvīgi jāpārlicinās par piemērotā procesā piespiedu līdzekļa atbilstību tā mērķim un tā turpmāku nepieciešamību. Procesuālo piespiedu līdzekli nedrīkst apzināti izmantot kā soda aizstājēju vēl pirms galīgā lēmuma spēkā stāšanās administratīvā pārkāpuma procesā.

Procesuālā piespiedu līdzekļa ietekme soda piemērošanā

Saskaņā ar AAL 19. panta otro daļu, nosakot administratīvā soda veidu un mēru, ņem vērā izdarītā pārkāpuma raksturu, pie atbildības saucamās personas personību (juridiskajai personai –

²¹ Liukiša L. 8. nodaļa. Procesuālās sankcijas / 9. nodaļa. Procesuālie piespiedu līdzekļi. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 250.-251. lpp.

²² Turpat, 251. lpp.

²³ Turpat.

²⁴ Turpat, 259.-260. lpp.

²⁵ Turpat, 260. lpp.

²⁶ Turpat.

²⁷ Turpat, 259. lpp.

reputāciju), mantisko stāvokli, pārkāpuma izdarīšanas apstākļus, atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

Tāpat, piemērojot sodu, būtu jāizvērtē samērīgums un tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips. Ja personai līdz soda piemērošanai administratīvā pārkāpuma procesā ir bijis piemērots procesuālais piespiedu līdzeklis – personai piešķirto tiesību izmantošanas apturēšana –, nosakot papildsoda termiņu, amatpersonai būtu jāizvēlas tāds papildsoda termiņš, kas ir samērīgs.²⁸ Tas nozīmē, ka piemērojot papildsodu – tiesību atņemšanu vai tiesību izmantošanas aizliegumu – jāņem vērā arī piemērotais procesuālais piespiedu līdzeklis – personai piešķirto tiesību izmantošanas apturēšana.

Minētais nenozīmē, ka piemērotā procesuālā piespiedu līdzekļa ilgums būtu automātiski ieskaitāms papildsoda ilgumā. Tas ir tikai viens no daudzajiem apstākļiem, kas var ietekmēt soda veidu un apmēru. Tipiskā gadījumā administratīvā pārkāpuma procesā iestādē šī ietekme varētu būt nekāda vai neliela. Citāda situācija varētu būt gadījumos, kad procesuālais piespiedu līdzeklis būtībā ir ticis piemērots kā sods vai savas bardzības dēļ ieguvis soda raksturu. Šādā gadījumā tas būtu "ieskaitāms" papildsoda ilgumā.

Jebkurā gadījumā nav pieļaujama tāda situācija, ka piemērotā procesuālā piespiedu līdzekļa ilgums pārsniedz iespējamā papildsoda maksimālo ilgumu. Tad turpmāka procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošana ir jāpārtrauc.

Sarežģījumi rodas tad, ja par attiecīgo pārkāpumu ir paredzēts fiksēta apmēra sods. Pat tad, ja naudas soda piemērošanā ir piešķirta zināma rīcības brīvība, tas ne vienmēr var būt pietiekami, lai soda piemērošanā ievērotu samērīguma principu. No vienas puses, likumdevējam jau būtu jāizveido atbilstoša sodu sistēma, tostarp ievērojot procesuālo piespiedu līdzekļu piemērošanas iespējamību un tipisko praksi. No otras puses, ne vienmēr likumdevējs šo uzdevumu ir pienācīgi īstenojis vai arī konkrētajā gadījumā var būt netipiski apstākļi. Tas rada jautājumu par tiesas tiesībām piemērot mazāku sodu nekā ir noteikts likumā, tostarp ieskaitīt soda ilgumā iepriekš piemērotā procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošanas laiku. Zemgales rajona tiesa 2021. gada 18. oktobra lēmumā lietā Nr. 1A/21/2768 ir atsaukusies uz samērīguma un taisnīguma principu, kā arī "vispārējiem soda izpildes principiem", lai pamatotu lēmumu, ka papildsoda termiņā ieskaitāms arī laiks, kurā personai bija piemērota piešķirto tiesību izmantošanas apturēšana. Tiesa detalizēti nav skaidrojusi šo principu saturu un izpausmi konkrētās lietas kontekstā. Turklāt, atsaucoties uz vispārējiem soda izpildes principiem, būtu jāņem vērā arī kriminālprocesā valdošā pieeja (piemēram, noteiktas nodarbošanās aizlieguma kā drošības līdzekļa mijiedarbība ar tiesību ierobežošanu kā sodu). Tāpat diskutabls ir jautājums, vai tiesas lēmumā analizētā situācija attiecas uz AAL 259. pantā ietvertu mehānismu. Soda veidam un apmēram būtu jābūt noteiktam administratīvā pārkāpuma procesā iestādē vai tiesā, tostarp izlemjot jautājumu par procesuālā piespiedu līdzekļa iekļaušanu sodā.

Līdz ar to Zemgales rajona tiesa ir skārusi vairākus nozīmīgus jautājumus, kam nepieciešama rūpīga un sistēmiska izpēte. Šobrīd nav skaidrs, vai šāda pieeja tiks apstiprināta citu tiesu praksē vai administratīvo pārkāpumu tiesību doktrīnā.

Kopumā minētie jautājumi vairāk raksturīgi administratīvajam pārkāpuma procesam tiesā. Tie būtu jāvērtē tiesai, nosakot atbilstošu galīgo soda veidu un apmēru. Kā jau iepriekš minēts, tad tipiska procesa iestādē ilgums nav tāds, lai procesuālā piespiedu līdzeklis iegūtu sodam pielīdzināmu raksturu. Pat tad, ja procesuālā piespiedu līdzekļa esība ir jāņem vērā, nosakot sodu, arī fiksēta papildsoda ilguma gadījumā varētu pietikt ar iespēju izvēlēties atbilstošu naudas soda apmēru, to attiecīgi pamatojot. Savukārt citos gadījumos ir iespēja izvēlēties individuālajam gadījumam atbilstošāko pamatsoda ilgumu. Līdz ar to administratīvā pārkāpuma procesā iestādē

²⁸ Liukiša L. 8. nodaļa. Procesuālās sankcijas / 9. nodaļa. Procesuālie piespiedu līdzekļi. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 259. lpp.

šos jautājumus iespējams risināt tiesību normu piemērošanas rezultātā. Iespējamo grozījumu izstrāde ir vēl vērtējams jautājums, tostarp visu sodu tiesību kontekstā.

Tiesību piemērotāja loma

Nobeigumā norādām, ka tieši tiesību piemērotājam ir neatsverama nozīme administratīvā pārkāpuma procesā. Latvijas Republikas Satversmei atbilstoša tiesību normu piemērošana ietver piemērojamās tiesību normas atrašanu un atbilstošu iztulkošanas jeb interpretācijas metožu izmantošanu, intertemporālās un hierarhiskās piemērojamības izvērtēšanu, judikatūras un tiesību doktrīnas izmantošanu, kā arī tiesību tālākveidošanu.²⁹ Ikvienam tiesību piemērotājam, it īpaši tādām, kurš piemēro sodus, jābūt spējīgam pienācīgi piemērot tiesību normas. Gramatiskā interpretācija ir tikai viena no interpretācijas metodēm, un nav pareizi vadīties vienīgi pēc likuma teksta.³⁰ Mūsdienu tiesību sistēmā nav iedomājama tāda situācija, ka uz visiem jautājumiem atbildes būs viegli atrodamas likuma tekstā. Tāpat arī likuma piemērošana nav iedomājama bez atbilstošu juridisko metožu piemērošanas vai atrauti no vispārējiem tiesību principiem. Likuma grozījumi nav nepieciešami, ja problēmu var atrisināt, prasmīgi pielietojot juridiskās metodes.³¹

Aicinām Valsts policiju arī turpmāk informēt Tieslietu ministriju par tiesu praksi jautājumā par procesuālo piespiedu līdzekļu un sodu mijiedarbību, lai varētu efektīvāk izvērtēt AAL grozījumu nepieciešamību.

Valsts sekretāra vietnieka
tiesību politikas jautājumos p. i.

S. Armagana

²⁹ Satversmes tiesas 2015. gada 2. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2014-16-01 13. punkts.

³⁰ Sal. Satversmes tiesas 2020. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-22-0 18. punkts.

³¹ Danovskis E. Administratīvās atbildības likuma pamatnoteikumu svarīgākās nostādnes. *Jurista Vārds*, 17.12.2019., Nr. 50/51/52.